

מרכז המידע למודיעיין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ התקשורת האיראנית מגיבה למכתב שרת החוץ של האיחוד האירופי בנוגע לאפשרות חידוש המשא ומתן הגרעיני.
- ✓ לקחים ממותו של רודן: תגובות התקשורת האיראנית למות קד'אפי.
- ✓ משטר נשיאותי או פרלמנטארי: מתרחב השיח הציבורי בנוגע לשינוי אפשרי בשיטת הממשל.
- ✓ ביטוי נוסף למצוקת "התנועה הירוקה": אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים על סף פשיטת רגל.
- ✓ בקרוב: אופניים מיוחדים לנשים.
- ✓ תמונות השבוע: ביקור הנשיא אחמדינז'אד במחוז דרום-ח'ראסאן.

עיקרי דברים:

התקשורת האיראנית מגיבה למכתב שרת החוץ של האיחוד האירופי בנוגע לאפשרות חידוש המשא ומתן הגרעיני

שרת החוץ של האיחוד האירופי, קטרין אשטון, הביעה השבוע את נכונות קבוצת המדינות 5+1 לשוב ולהיפגש בתוך מספר שבועות עם נציגי איראן על מנת לדון בחידוש המשא ומתן בנוגע לתוכניתה הגרעינית. אשטון הדגישה, עם זאת, כי יש להבטיח, שהשיחות יובילו להתקדמות משמעותית ולתוצאות קונקרטיות ולא יסתיימו באופן בו הסתיים סבב השיחות הקודם בין איראן למערב, שנערך באיסטנבול בינואר 2011.

בעקבות פרסום מכתבה של אשטון גרס היומון הרפורמיסטי מרדם סאלארי, כי המכתב מעיד על כך, ששני הצדדים (איראן וקבוצת 5+1) הגיעו למסקנה, שניהול משא ומתן ביניהם הוא הדרך הטובה ביותר להפיג את חששותיהם. בהתייחסות ביקורתית להצהרות מתלהמות, שהשמיעו בעבר בכירים איראנים בנוגע למשא ומתן הגרעיני עם המערב, טען היומון, כי באווירה הפוליטית השוררת כיום באיראן מבטאים כיום בכירי הממשל יחס של כבוד להחלטות "המועצה העליונה לביטחון לאומי" ואינם משמיעים עוד סיסמאות תמוהות כנגדה.

האתר דיפלומטיה איראנית המליץ להשיב בחיוב להצעת אשטון לחידוש המשא ומתן הגרעיני וטען, כי הסכמת איראן לחדש את המשא ומתן ערב פרסום דוח מזכ"ל הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית בנוגע לתוכניתה הגרעינית עשויה להפיג את הלחצים הצפויים כנגדה בעקבות דוח זה.

העיתונות השמרנית, לעומת זאת, שבה וביטאה עמדה בלתי מתפשרת בנוגע לחידוש המשא ומתן עם המערב. היומון כיהאן טען, כי אין במכתבה של אשטון כל חידוש וכי הוא שב ומבטא את שתי דרישותיו המוכרות של המערב מאיראן: הימנעות מהעלאה מחודשת של העמדות, שביטאו נציגיה במהלך שיחות איסטנבול, ונכונות לבצע צעדים בוני אמון מעשיים כבר בראשית השיחות. המכתב נועד, להערכת היומון, לגייס את תמיכת רוסיה, סין וגרמניה בהגברת הלחצים כנגד איראן לאחר פרסומו הצפוי של דוח מזכ"ל הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית, ולעורר חילוקי דעות פנימיים באיראן בין תומכי חידוש המשא ומתן עם המערב למתנגדיו.

היומון ג'אם-י ג'ים טען, כי ברקע למכתבה של אשטון ניצבת הצהרת הנשיא אחמדינז'אד במהלך ביקורו האחרון בעצרת האו"ם, לפיה איראן מוכנה לשקול להשעות את העשרת האורניום לרמה של 20 אחוזים בתמורה לנכונות המערב לספק לה דלק גרעיני. עוד גרס היומון, כי נכונות המערב לחדש את המשא ומתן עם איראן נובעת מהכרתו בכך, שמדיניות הסנקציות אינה יעילה.

היומון סיאסת-י רוז הביע, אף הוא, הסתייגות ממכתבה של אשטון והגדיר אותו כצעד סקטי, שנועד להגביר את הלחץ על איראן. איראן מעוניינת בהצלחת המשא ומתן, אך אין משמעות הדבר, שעליה להופיע לשיחות בתור נאשם ואין טעם במשא ומתן שאינו מכיר בזכויותיה. אם המערב רציני בכוונותיו לנהל שיחות עם איראן, עליו לנטוש את מדיניות הסנקציות והאיומים. איראן לא תוותר על זכויותיה והמערב הוא שיטעם בסופו של דבר את טעם התבוסה.

לקחים ממותו של רודן: תגובות התקשורת האיראנית למות קד'אפי

התקשורת האיראנית דיווחה השבוע בהרחבה על מותו של שליט לוב לשעבר, מועמר קד'אפי, והביעה שביעות רצון מגורלו. אמצעי התקשורת השמרנים טענו, כי גורלו של הרודן הלובי צריך לשמש לקח עבור רודנים נוספים בעולם הערבי. במקביל הדגישה התקשורת האיראנית, כי נפילת קד'אפי התאפשרה בזכות מאבק העם הלובי ולא בזכות פעילות מדינות המערב, והזהירה מפני ניסיונות המערב לנצל את מותו על מנת לבצר את שליטתו הצבאית, הפוליטית והכלכלית בלוב החדשה.

היומון ג'מהורי-י אסלאמי תקף את קד'אפי שנהג כבריון כלפי אזרחי ארצו אך הפגין חולשה כלפי המעצמות, כפי שהדבר ניכר בכניעתו למערב בסוגיית הגרעין. היומון העריך, כי גורלו של הרודן הלובי יהיה דומה לגורלם של רודנים נוספים במזרח התיכון, ובראשם שליטי תימן, בחריין, ערב הסעודית וירדן.

היומון כיהאן האשים את המערב במשחק כפול בגישתו כלפי לוב ושליטה לשעבר. במשך שנים התעלמו מנהיגי המערב מפשעי קד'אפי וממעורבות ארצו בטרור ותמכו בו בתמורה להטבות כספיות וכלכליות. רק כאשר ניצב קד'אפי בפני זעם אזרחי, נאלצו מנהיגי המערב לשגר את כוחותיהם ללוב על מנת להבטיח את האינטרסים שלהם בדרכים אחרות. היומון סיאסת-י רוז טען, אף הוא, כי המערב מנסה לזקוף על שמו את ניצחון העם הלובי בהפלת הרודן. מנהיגי המערב, ובראשם הנשיא אובמה, טוענים שאלמלא הסיוע המערבי, לא היו הלובים מנצחים במאבקם. אלא שרוב המקומות שהותקפו על-ידי כוחות נאט"ו היו מתקנים הקשורים לתעשיית הנפט והותקפו על מנת לאפשר למערב שליטה עתידית בשוק הנפט.

בלוגרים איראנים הפועלים ברשת לא הסתפקו בהבעת שביעות רצון ממות קד'אפי וטענו, כי גורל דומה צפוי גם לרודן האיראני. על המנהיג העליון ללמוד את הלקח ממותו של קד'אפי ולהתבונן בשתי התמונות היחידות שנותרו ממנו: תמונת גופתו המרוטטת ותמונה בה הוא נראה לצד ח'אמנהאי.

משטר נשיאותי או פרלמנטארי: מתרחב השיח הציבורי בנוגע לשינוי אפשרי בשיטת הממשל

לפני מספר שבועות הציעו מספר חברי מג'לס לבטל את משרת הנשיא, להחזיר את מוסד ראש הממשלה, שבוטל בשנת 1989, ולהעביר את סמכות בחירת ראש הרשות המבצעת לידי המג'לס. בשבוע שעבר התייחס המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, לראשונה לאפשרות שינוי שיטת הממשל. ח'אמנהאי אמר, כי השיטה הנוכחית בה נבחר הנשיא ישירות על-ידי הציבור היא טובה ויעילה, אך לא פסל אפשרות, כי בעתיד הרחוק יוכנסו שינויים בשיטה.

בעקבות דברי המנהיג החל בימים האחרונים שיח ציבורי נרחב בנוגע לשינוי אפשרי בשיטת הממשל. רוב הפוליטיקאים המזוהים עם המחנה השמרני הביעו תמיכה עקרונית בשינוי השיטה. יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, הצהיר השבוע, כי הוא תומך במעבר משיטת ממשל נשיאותית לפרלמנטארית. העברת בחירת הנשיא לידי המג'לס, אמר לאריג'אני, תחזק את מעמד הרשות המחוקקת ותשפר את התיאום בין שלוש הרשויות.

איש הדת מחסן ע'רויאן, מתלמידיו של איש הדת הרדיקלי הבכיר, איתאללה מחמד-תקי מצבאח יזדי, הביע, אף הוא, תמיכה בשינוי שיטת הממשל וציין, כי רוב אנשי הדת תמוכים בשינוי כזה על מנת להגביר את האחדות בין הממשלה למג'לס ולהפחית את ההוצאות הכבדות הכרוכות בשיטת בחירת הנשיא הנוכחית.

בקרב תומכי הנשיא אחמדינז'אד, לעומת זאת, נשמעו הסתייגויות מן האפשרות להעביר את סמכות בחירת הנשיא לידי המג'לס. הבלוגר מג'תבא דאנשטלב מתח ביקורת חריפה על ההצעה וטען, כי מדובר ברעיון פסול, שישלול מהעם את הזכות לבחור את נשיאו באופן ישיר ויעורר התנגדות ציבורית נרחבת.

גם גורמים במחנה הרפורמיסטי הביעו חשש, כי העברת בחירת הנשיא מידי העם לידי המג'לס תחזק עוד יותר את מעמד המנהיג העליון ואת המגמה האוטוריטרית בה הולך המשטר בשנים האחרונות. יו"ר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר", עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, הביע חשש, כי שינוי שיטת הממשל עלול להחליש את יסוד הרפובליקניזם, שלצד יסוד האסלאם מהווה בסיס עבור המשטר באיראן.

ביטוי נוסף למצוקת התנועה הירוקה: אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים על סף פשיטת רגל

האתר הרשמי של האופוזיציה הרפורמיסטית, ראה-י סבז, הפועל מחוץ לאיראן, פרסם השבוע הודעה מיוחדת ובה קריאה לאזרחים איראנים להעביר בדחיפות סיוע כספי על מנת לאפשר את המשך פעילות האתר. בהודעת האתר נכתב, כי אם לא יובטח סיוע

כספי דחוף וקבוע עד לתאריך 15 בנובמבר, ייאלץ האתר הסובל מגרעון תקציבי חמור להפסיק את פעילותו.

במקביל הודתה תחנת הטלוויזיה רסא המשמשת את האפוזיציה הרפורמיסטית, כי אף היא ניצבת בפני מצוקה כלכלית קשה המאיימת על המשך פעילותה. פעילים רפורמיסטיים טענו, כי שלטונות איראן הצליחו לעצור את הזרמת הכספים מאיראן לאירופה, ששימשו לצורך הפעלת התחנה, ואף לאתר ולחסום חלק ממקורות המידע של התחנה באיראן.

התקשורת השמרנית הזדרזה לדווח בסיפוק על מצוקתם הכלכלית של אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים. היומון כיהאן דיווח על "פשיטת הרגל של אמצעי התקשורת הירוקים בלונדון ובפאריס" וטען, כי זו מהווה ביטוי נוסף לתבוסת התנועה הרפורמיסטית. היומון הגיב בלעג לטענת אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים, לפיה הם נמנעים מקבלת סיוע כספי ממדינות זרות, וגרס, כי הם מקבלים מיליוני דולרים ממדינות המערב, ובראשן ארצות-הברית.

בקרוב: אופניים מיוחדים לנשים

ראש המטה לניהול תחבורה ודלק, מחמד רויאניאן, עדכן השבוע, כי בימים אלה נמצאים בשלבי תכנון אופניים מיוחדים, שיאפשרו לנשים לרכוב על אופניים ללא חשש לפגיעה בכללי המוסר האסלאמי. אופניים אלה אמורים לאפשר גם לנשים לרכוב על אופניים בערים במסגרת מדיניות, שנועדה לעודד את השימוש באמצעי תחבורה זה בערים הגדולות הסובלות ממצוקת תחבורה ומזיהום אוויר כבד.

רכיבת אופניים לנשים מעוררת מזה שנים ויכוח ציבורי נוקב באיראן. בשנה שעברה הצהיר איש הדת השמרני הבכיר, סיד אחמד עלם אלהדא, כי השתתפות נשים בתחרויות רכיבת אופניים אסורה על-פי ההלכה האסלאמית.

התקשורת האיראנית מגיבה למכתב שרת החוץ של האיחוד האירופי בנוגע לאפשרות חידוש המשא ומתן הגרעיני

שרת החוץ של האיחוד האירופי, קתרין אשטון, הביעה השבוע את נכונות קבוצת המדינות 5+1 (חמש החברות הקבועות במועצת הביטחון וגרמניה) לשוב ולהיפגש בתוך מספר שבועות עם נציגי איראן על מנת לדון בחידוש המשא ומתן על תוכניתה הגרעינית. אשטון הדגישה, עם זאת, כי יש להבטיח, שהשיחות יובילו להתקדמות משמעותית ולתוצאות קונקרטיות ולא יסתיימו באופן בו הסתיים סבב השיחות הקודם בין איראן למערב, שנערך באיסטנבול בינואר 2011. במכתב תשובה למכתב, ששלח מזכיר "המועצה העליונה לביטחון לאומי", סעיד ג'לילי, בחודש ספטמבר ציינה אשטון, כי על איראן לגלות נכונות לנהל משא ומתן רציני וללא תנאים

מוקדמים, לנקוט בצעדים בנוי אמון ולספק מענה לחששות הקהילה הבינלאומית בנוגע לתוכניתה הגרעינית.

יו"ר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, עלאא' אל-דין ברוג'רדי (Alaeddin Boroujerdi), הגיב למכתבה של אשטון באומרו, כי איראן מעולם לא סירבה לנהל שיחות עם המערב על בסיס העקרונות, שהציעה בעבר לחידוש המשא ומתן (פארס, 23 אוקטובר). במהלך שיחות איסטנבול דרשה איראן, בין היתר, הכרה חד-משמעית בזכותה להעשרת אורניום וביטול הסנקציות הבינלאומיות שהוטלו עליה.

העיתונות האיראנית הגיבה, אף היא, למכתבה של שרת החוץ של האיחוד האירופי. היומון הרפורמיסטי מרדם סאלארי (Mardom Salari) גרס, כי המכתב מצביע על כך, ששני הצדדים (איראן וקבוצת 5+1) הגיעו למסקנה, שניהול משא ומתן ביניהם הוא הדרך הטובה ביותר להפיג את חששותיהם וכי כל אסטרטגיה אחרת אינה מוצלחת ויקרה.

בהתייחסות ביקורתית להצהרות מתלהמות, שהשמיעו בעבר בכירים איראנים, ובהם הנשיא אחמדינז'אד ויו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, בנוגע למשא ומתן הגרעיני עם המערב, טען היומון, כי באווירה הפוליטית השוררת כיום באיראן, מפגינים בכירי הממשל יחס של כבוד ביחס להחלטות "המועצה העליונה לביטחון לאומי" ונמנעים מהשמעת סיסמאות תמוהות כנגדה (מרדם סאלארי, 23 אוקטובר).

האתר דיפלומטיה איראנית המליץ להיענות בחיוב לקריאתה של אשטון לחידוש המשא ומתן וטען, כי היענות מצד איראן לחידוש המשא ומתן ערב פרסום דוח מזכ"ל הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית הצפוי להיות קשה מבחינתה, עשויה להפיג את המתחות ולהפחית את האיומים והלחצים הצפויים בעקבות דוח זה (דיפלומטיה איראנית, 24 אוקטובר).

בשונה ממרדם סאלארי ודיפלומטיה איראנית שבה העיתונות השמרנית וביטאה עמדה בלתי מתפשרת בנוגע לחידוש המשא ומתן עם המערב. היומון כיהאן טען, כי אין במכתבה של אשטון כל חידוש וכי הוא שב ומבטא את שתי הדרישות המוכרות של המערב מאיראן: הימנעות מהעלאה מחדשת של העמדות, שביטאו נציגיה במהלך שיחות איסטנבול, ונכונות לבצע צעדים בנוי אמון מעשיים כבר בראשית השיחות.

במאמר פרשנות, שפרסם כיהאן, נכתב, כי מכתבה של אשטון נועד להשיג ארבעה יעדים מרכזיים: להבהיר לאיראן, כי במקביל להגברת הלחצים עליה לא נסגרה הדלת לניהול משא ומתן עימה; לגייס את תמיכת רוסיה, סין וגרמניה בהגברת הלחצים כנגד איראן לקראת פרסום דוח מזכ"ל הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית בנוגע לתוכנית הגרעין האיראנית הצפוי בחודש הבא; לעודד את איראן להיענות בחיוב לתוכנית שהוצעה על-ידי שר החוץ הרוסי לחידוש המשא ומתן הגרעיני; ולעורר חילוקי דעות פנימיים בתוך איראן בין התומכים בחידוש המשא ומתן עם המערב לבין הסבורים, כי אין כל תועלת במשא ומתן זה (כיהאן, 24 אוקטובר).

גם היומון ג'אם-י ג'ם (Jam-e Jam) העריך, כי מכתבה של אשטון קשור לפרסומו הצפוי של דוח מזכ"ל הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית ולכוונת ארצות-הברית להחריף את הלחצים כנגד איראן בעקבות פרסומו. עוד טען היומון, כי הצהרת הנשיא אחמדינז'אד במהלך ביקורו האחרון בעצרת האו"ם, לפיה איראן מוכנה לשקול להשעות את העשרת האורניום לרמה של 20 אחוזים בתמורה לנכונות המערב לספק לה דלק גרעיני, עודדה את שרת החוץ להשיב למכתבו של סעיד ג'ילי בנוגע לחידוש המשא ומתן. המערב הבין, לטענת ג'אם-י ג'ם, כי מדיניות הסנקציות והלחצים נגד איראן אינה יעילה וכי אין דרך אחרת לפעול מולה אלא באמצעות שיחות (ג'אם-י ג'ם, 23 אוקטובר).

היומון סיאסת-י רוז (Siyasat-e Rooz) הביע, אף הוא, הסתייגות ממכתבה של אשטון והגדיר אותו כצעד טקטי, שלא נועד לקדם את המשא ומתן כי אם להפעיל לחץ על איראן. יש להזכיר לאשטון, נכתב במאמר פרשנות שפרסם העיתון, כי השיחות בין איראן למערב צריכות להתנהל על בסיס תנאים שווים. איראן מעוניינת בכך, שהמשא ומתן יסתיים בתוצאה ממשית, אך אין משמעות הדבר, שעליה להופיע לשיחות בתור נאשם. אין כל משמעות לשיחות המתנהלות לשם הפעלת לחץ על איראן ואין טעם במשא ומתן רק לצורך קיומו. אשטון מעוניינת, לטענת סיאסת-י רוז, שהמשא ומתן יסתיים בתוצאה הרצויה מבחינתה: השעיית פעילותה הגרעינית של איראן, והדבר מנוגד לזכויותיה של איראן. בשעה שאיראן מעוניינת להבטיח לעצמה את הדלק הגרעיני הנחוץ לה ואף מוכנה – כפי שהצהיר הנשיא אחמדינז'אד – להשעות את העשרת האורניום לרמה של 20 אחוזים בתמורה לאספקת הדלק הגרעיני, ממשיך המערב לחפש תירוצים כדי להפעיל לחצים כנגדה (סיאסת-י רוז, 24 אוקטובר).

במאמר נוסף, שפרסם סיאסת-י רוז, נכתב, כי על מדינות המערב לחדול מתביעתן להשעיית פעילות הגרעין של איראן, להפסיק את מדיניות "המקל והגזר" כלפי איראן ולהכיר בכך, שלנוכח המשבר הכלכלי הניצב בפניהן ומעמדן המעורער ביזרה הבינלאומית, הן זקוקות לאיראן ולמשא ומתן עימה יותר מאשר איראן זקוקה להן. אם המערב אכן רציני בכוונותיו לנהל משא ומתן עם איראן, עליו לנטוש את מדיניות הסנקציות והאיומים ולאמץ מדיניות הגיונית. העם האיראני והמשטר באיראן אינם מוכנים לוותר על זכויותיהם וימשיכו בדרכם ואילו המערב הוא שיטעם את טעם התבוסה, גרס סיאסת-י רוז (סיאסת-י רוז, 25 אוקטובר).

לקחים ממותו של רודן: תגובות התקשורת האיראנית למות קד'אפי

התקשורת האיראנית דיווחה השבוע בהרחבה על מותו של שליט לוב לשעבר, מועמר קד'אפי, והביעה שביעות רצון מגורלו. אמצעי התקשורת השמרנים טענו, כי גורלו של קד'אפי צריך לשמש לקח עבור רודנים נוספים בעולם הערבי. במקביל הדגישה התקשורת האיראנית, כי נפילת קד'אפי התאפשרה בזכות מאבק העם הלובי ולא בזכות פעילות מדינות המערב, והזהירה מפני ניסיונות המערב לנצל את מות הרודן על מנת לבצר את שליטתו הצבאית, הפוליטית והכלכלית בלוב החדשה.

היומון ג'מהורי-י אסלאמי (Jomhuri-ye Eslami) כתב, כי מותו של אדם הגורם לשמחה בקרב אחרים הוא אחד מסוגי המוות הרעים ביותר. הבעיה המרכזית של קדאפי הייתה שהוא נהג כבריון כלפי אזרחי ארצו אך הפגין חולשה כלפי המעצמות. הוא התיימר להנהיג את העולם הערבי, אך הסכים להיכנע למדינות המערב בסוגיית הגרעין ולמסור לידיהן את מתקני הגרעין. העיתון הוסיף, כי קדאפי לא למד את לקחי הרודנים האחרים במזרח התיכון, שנפלו לפניו, וכי גורל דומה צפוי לרודנים נוספים במזרח התיכון, ובראשם שליטי תימן, בחריין, ערב הסעודית וירדן (ג'מהורי-י אסלאמי, 22 אוקטובר).

היומון כיהאן האשים את המערב במשחק כפול במדיניותו כלפי לוב ושליטה לשעבר. במשך שנים נהנה קד'אפי מאהדה נרחבת בקרב מנהיגי אירופה, שהיו מוכנים להתעלם מפשעיו וממעורבות ארצו בטרור בתמורה להטבות כספיות וכלכליות. השינוי במדיניות מנהיגי המערב כלפי קד'אפי בחודשים האחרונים אינו יכול להשכיח את תמיכתם ארוכת השנים ברודן.

כיהאן האשים את קד'אפי בניהול מאבק ממושך נגד היסודות האנטי-מערביים בעולם הערבי: הוא עצר את איש הדת הלבנוני השיעי הבכיר, מוסא צדר, נמנע מתמיכה בחזבאללה במהלך מלחמת לבנון השנייה, סירב לתמוך במנהיגי חמאס במבצע "עופרת יצוקה" והתייצב לצד ישראל וארצות-הברית בתמיכתן בדרום-סודאן במאבקה לעצמאות מסודאן הערבית.

מנגנון המודיעין הלובי שיתף במשך שנים פעולה עם שירותי המודיעין של בריטניה, צרפת, איטליה וארצות-הברית בדיכוי אזרחי לוב ומתנגדי המשטר. שיתוף הפעולה של קד'אפי עם מנהיגי המערב ונסיגתו המהירה מתוכניתו הגרעינית, שהייתה חיונית לעם הלובי, ביטאו את נכונותו להקריב את עמו לטובת האינטרסים האישיים שלו.

מנהיגי המערב היו שותפים לפשעי קד'אפי נגד עמו, נכתב בכיהאן, אך כאשר הוא ניצב בפני זעם אזרחי, הם שלחו את כוחותיהם לשדה הקרב על מנת להבטיח את האינטרסים המערביים בדרכים אחרות. כעת מנסים מנהיגים אלה לטעון, שלא זו בלבד שהם לא תמכו בקד'אפי אלא שהם שיחקו תפקיד מרכזי בנפילתו (כיהאן, 22 אוקטובר).

גם היומון קדס (Qods) יצא כנגד מדיניות המערב בלוב וגרס, כי בשונה מטענת מדינות נאט"ו העם הלובי הוא שהביא לנפילת הרודן. מדינות המערב שואפות להבטיח את האינטרסים שלהן

לנוכח ההתפתחויות בלוב ומנסות לגרום לעם הלובי לחוש כלפיהן חובה, שתאפשר להן להמשיך בנוכחותן בלוב. היומון הזהיר את אזרחי לוב, לבל יתעלמו מתוכניות המערב להקים בלוב בסיסים צבאיים ולהרחיב את פעילות חברות הנפט הגדולות תחת אצטלה של שיקום ופיתוח כלכלי (קדס, 22 אוקטובר).

היומון סיאסת-י רוז (Siyasat-e Rooz) טען, אף הוא, כי המערב מנסה לזקוף על שמו את ניצחון העם הלובי בהפלת קד'אפי. כל אחד ממנהיגי המערב, ובראשם הנשיא אובמה, מנסים להפוך עצמם לשותפים להפלתו ולטעון, שאלמלא הסיוע המערבי, לא היה העם הלובי מנצח במאבקו. אלא שרוב ההתקפות של כוחות נאט"ו כווננו כנגד מתקנים ומפעלים הקשורים לתעשיית הנפט ונועדו, לטענת היומון השמרני, לאפשר למערב להשיג שליטה עתידית בשוק הנפט הלובי ולנצל את מצבה של לוב לעשיית רווחים כלכליים (סיאסת-י רוז, 22 אוקטובר).

מתוך: שרק, 22 אוקטובר 2011

גם העיתונות הרפורמיסטית הביעה שביעות רצון מגורלו של הרודן הלובי, שהרחיק עצמו, לטענתה, במשך שנים מאזרחיו וניצל את משאבי ארצו לטובת האינטרסים שלו (שרק, 22 אוקטובר). בלוגרים איראנים הפועלים ברשת לא הסתפקו בהבעת שביעות רצון לנוכח גורלו של קד'אפי וטענו, כי גורל דומה צפוי גם לרודן האיראני. אחד הבלוגרים כתב, כי מות הרודן הלובי צריך לשמש מסר עבור המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי. על המנהיג האיראני לראות, כי דבר לא נותר מקד'אפי למעט שתי תמונות: תמונת גופתו המרוטשת ותמונה בה הוא נראה לצד ח'אמנהאי. גם קד'אפי התעלם מאזרחיו, טבח בהם ברחובות, התייחס אל עצמו כידע הכל ואל אזרחיו כחסרי משמעות. על ח'אמנהאי ללמוד את הלקח, לחשוש ולחשוב על הרושם הרע שהוא יותיר אחריו (<http://iraniangreenvoice.blogspot.com>, 20 אוקטובר). בלוגר נוסף פנה לח'אמנהאי והציע לו להתבונן בתמונות קד'אפי ולהרהר בגורלו של מי שהרג את אזרחיו, איים על העולם כולו, חשב שבניו ימשיכו את דרכו ולא העריך אך לפני מספר חודשים, כי זה יהיה גורלו (<http://neoebilis.blogspot.com>, 20 אוקטובר).

משטר נשיאותי או פרלמנטארי: מתרחב השיח הציבורי בנוגע לשינוי אפשרי בשיטת הממשל

אמצעי התקשורת ואנשי ממשל בכירים עסקו בימים האחרונים באפשרות לשינוי שיטת הממשל באיראן ואופן בחירת הנשיא. אפשרות זו הועלתה לראשונה לפני מספר שבועות על רקע חילוקי הדעות החריפים בין הנשיא למג'לס. מספר חברי מג'לס הציעו לבטל את משרת הנשיא, להחזיר את מוסד ראש הממשלה, שבוטל בשנת 1989, ולהעביר את הסמכות לבחור את ראש הרשות המבצעת מידי הציבור לידי המג'לס.

בשבוע שעבר התייחס המנהיג העליון, איתאללה עלי ח'אמנהאי, לראשונה לאפשרות שינוי שיטת הממשל. בנאום, שנשא במהלך ביקורו במחוז כרמאנשאה, אמר ח'אמנהאי, כי השיטה הנוכחית בה נבחר הנשיא על-ידי הציבור בבחירות ישירות היא שיטה טובה ויעילה. הוא הוסיף, עם זאת, כי אם יתברר בעתיד הרחוק, שמשטר פרלמנטארי עדיף על פני משטר נשיאותי, אין כל בעיה לשנות את שיטת הממשל באמצעות שינוי בחוקה.

בעקבות דברי המנהיג החל שיח ציבורי נרחב באפשרות לשינוי שיטת הממשל. רוב הפוליטיקאים המזוהים עם המחנה השמרני הביעו תמיכה עקרונית בשינוי כזה. יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, הצהיר השבוע, כי הוא תומך במעבר משיטת ממשל נשיאותית לפרלמנטארית. בראיון לסוכנות הידיעות מהר (Mehr) אמר לאריג'אני, כי העברת הסמכות לבחור את ראש הרשות המבצעת לידי המג'לס תחזק את מעמדה של הרשות המחוקקת ותשפר את יכולתה לפקח על הרשות המבצעת וכן את התיאום בין שלוש הרשויות.

הוא ציין, כי המנהיג העליון לא התכוון בדבריו להחייאת מוסד ראשות הממשלה כי אם להעברת סמכות בחירת הנשיא לידי המג'לס. לאריג'אני טען, כי יש להפקיד את בחירת הנשיא בידי אישים בעלי ניסיון ומומחיות, כשם שגם המנהיג העליון נבחר על-ידי "מועצת המומחים". בחירה ישירה של נשיא על-ידי הציבור אפשרית, לדבריו, רק במדינות בהן פועלות מפלגות חזקות היכולות לשמש כמנגנון סינון ובקרה. מאחר שבאיראן אין מפלגות אידיאולוגיות חזקות, עדיף להעביר את סמכות הבחירה לידי המג'לס. בהתייחסו לטענות, לפיהן יחזק שינוי שיטת הממשל מגמות אנטי-דמוקרטיות, אמר לאריג'אני, כי שינוי כזה דווקא יחליש את האפשרות לרודנות, כיוון שהוא יחזק את סמכות המג'לס, שמבטא את ריבונות העם, ביחס לנשיא (מהר, 22 אוקטובר).

**תגובת לאריג'אני לדברי המנהיג העליון: למה להמתין לעתיד
הרחוק? מתוך: "רוח אונליין", 24 אוקטובר**

גם חבר המג'לס חמיד רזא כאטוזיאן (Hamid Reza Katouzian), שהיה מבין הראשונים שהעלו את האפשרות לשינוי שיטת הממשל, שב והביע תמיכה בשינוי השיטה. בראיון לאתר ח'בר אונליין ציין חבר המג'לס השמרני, כי המבנה הפוליטי הנוכחי באיראן הוא בעייתי, כיוון שהוא מגדיר, מחד גיסא, את הנשיא כראש הרשות המבצעת, ומגביל, מאידך גיסא, את מעמדו ביחס למנהיג העליון. שינוי שיטת הממשל יחזק, לדבריו, את מעמד המג'לס ויאפשר לו לפקח בצורה טובה יותר על ראש הרשות המבצעת ואף להעבירו מתפקידו במקרה הצורך מבלי שהדבר יגרום למשבר פוליטי חריף (ח'בר אונליין, 24 אוקטובר).

איש הדת מחסן ע'רויאן (Mohsen Gharavian), מתלמידיו של איש הדת הרדיקלי הבכיר, איתאללה מחמד-תקי מצבאח יזדי (Mohammad Taqi Mesbah Yazdi), הביע, אף הוא, תמיכה בשינוי שיטת הממשל. בראיון לאתר עזר-י איראן (Asr-e Iran) טען ע'רויאן, כי שיטת הבחירה הנוכחית של הנשיא אינה טובה. הוא ציין, כי למיטב ידיעתו רוב אנשי הדת תומכים בשינוי השיטה על מנת להגביר את האחדות בין הממשלה למג'לס ולהפחית את ההוצאות הכבדות הכרוכות בשיטת בחירת הנשיא הנוכחית. ע'רויאן העריך, כי אחמדינז'אד הוא הנשיא האחרון הנבחר בשיטה הקיימת (עזר-י איראן, 24 אוקטובר). לעומתו העריך חבר המג'לס, חסן ע'פורי-פרד (Hassan Ghafoori-Fard), כי שינוי בשיטת הממשל לא יתבצע בעשור הקרוב. הוא ציין, כי דברי המנהיג בנוגע לשינוי אפשרי של השיטה נועדו בעיקר לצרכי דיון בנושא בקרב מומחים, וכי אין צורך דחוף לעסוק בנושא זה (בצירת, 24 אוקטובר).

כמה מתומכי הנשיא אחמדינז'אד הביעו הסתייגות מההצעה לשנות את שיטת הממשל. הבלוגר מג'תבא דאנשטלב (Mojtaba Daneshtalab) יצא בחריפות נגד דברי המנהיג העליון וטען, כי הרעיון להפקיד את סמכות בחירת הנשיא בידי המג'לס הוא רעיון פסול, שישלול מהעם את הזכות לבחור את נשיאו באופן ישיר ויעורר התנגדות נרחבת בציבור. הוא הזהיר, כי הממשלה עלולה להפוך במקרה של שינוי שיטת הממשל לכלי בידי הפוליטיקאים חברי המג'לס (דיגרבאן, 17 אוקטובר). היומון הממשלתי "איראן" הביע, אף הוא, הסתייגות מהרעיון להפקיד בידי המג'לס את סמכות בחירת הנשיא וטען, כי התומכים בשינוי השיטה הם אלה המבקשים להציג עצמם כ"אליטה הפוליטית" (איראן, 16 אוקטובר).

גם בקרב האופוזיציה הרפורמיסטית הובע חשש משינוי שיטת הממשל בטענה, שהעברת בחירת הנשיא מהעם לידי המג'לס עלולה לחזק עוד יותר את מעמד המנהיג העליון ואת נטיותיו האוטוריטריות של המשטר (ג'רס, 24 אוקטובר). יו"ר "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר", עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, הביע הסתייגות משינוי השיטה. בפגישה עם עיתונאים אמר רפסנג'אני, כי המשטר האיראני מבוסס על שני יסודות: רפובליקניזם ואסלאם, והביע חשש, כי שינוי השיטה יחליש את יסוד הרפובליקניזם ויגביל את כוח הבחירה של העם (ח'בר אונליין, 24 אוקטובר).

ביטוי נוסף למצוקת התנועה הירוקה: אמצעי התקשורת הרפורמיסטים על סף פשיטת רגל

האתר הרשמי של האופוזיציה הרפורמיסטית, ראה-י סבו (הדרך הירוקה, Rah-e Sabz, JARAS), הפועל מחוץ לאיראן, פרסם השבוע הודעה מיוחדת ובה קריאה לאזרחים איראנים להעביר בדחיפות סיוע כספי על מנת לאפשר את המשך פעילות האתר. בהודעה, שפורסמה מטעם המועצה הפוליטית של הדרך הירוקה, נכתב, כי אם לא יובטח סיוע כספי דחוף וקבוע עד לתאריך 15 בנובמבר, ייאלץ האתר להפסיק את פעילותו.

האתר ג'רס ניצב על-פי הודעה זו בפני גרעון כספי חריף והתנאים הקשים הניצבים בפני מפעיליו אינם מאפשרים להם להמשיך בפעילות. בהודעתה הדגישה המועצה, כי העקרונות, שעל בסיסם פועל האתר, מונעים ממפעיליו לקבל סיוע ממדינות זרות וכי החרפת צעדי הדיכוי מצד שלטונות איראן אינה מאפשרת להם עוד להתבסס על כספים, שהתקבלו בעבר מאיראנים המתגוררים באיראן. אזרחי איראן המתגוררים בחו"ל מתבקשים, לפיכך, להתנדב להצלת האתר ולהעביר תרומות לצורך המשך פעילותו (ג'רס, 22 אוקטובר).

פעילות האתר הרשמי של "התנועה הירוקה" החלה ביולי 2009, זמן קצר לאחר פרוץ המהומות שהחלו בעקבות הבחירות לנשיאות איראן.

עמודו הראשי של ג'רס, אתר האופוזיציה הרפורמיסטית

במקביל להודעת האתר ג'רס הודתה תחנת הטלוויזיה רסא המשמשת את האופוזיציה הרפורמיסטית, כי גם היא ניצבת בפני מצוקה כלכלית קשה המאיימת על המשך פעילותה. פעילים רפורמיסטיים טענו, כי שלטונות איראן הצליחו לבלום את הזרמת הכספים מאיראן

לאירופה, ששימשו לצורך הפעלת תחנת הטלוויזיה, ואף לאתר ולחסום חלק ממקורות המידע של התחנה באיראן.

במאמר, שהתפרסם השבוע באתר ג'רס, נכתב, כי פעילות תחנת רסא חיונית להמשך דרכה של התנועה הרפורמיסטית לנוכח המגבלות החריפות המוטלות על-ידי שלטונות איראן על פעילות אמצעי התקשורת שאינם ממשלתיים. רסא מהווה, לטענת מחבר המאמר, מקור מידע אלטרנטיבי ועצמאי שיכול להשמיע את קולם של אזרחי איראן בשעה שרשות השידור הממשלתית נהנית ממונופול תקשורתי מוחלט. אזרחי איראן המתגוררים באיראן ומחוצה לה נקראו להתגייס באמצעות אתר התחנה או באמצעות פייסבוק ולתרום ככל יכולתם על מנת לאפשר את המשך פעילות רסא (ג'רס, 20 אוקטובר).

התקשורת השמרנית הזדרזה לדווח בסיפוק על מצוקתם הכלכלית של אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים. היומון כיהאן (Kayhan) דיווח על "פשיטת הרגל של אמצעי התקשורת הירוקים בלונדון ובפאריס" וטען, כי זו מהווה ביטוי נוסף לתבוסת תנועת המחאה הרפורמיסטית. היומון דיווח, כי בששת החודשים האחרונים היה האתר ג'רס נתון בקיפאון מוחלט וכי הוא אף איבד את אמינותו הציבורית בעקבות פרסום מידע שגוי ושקרי בנוגע להתרחשויות באיראן. כיהאן הגיב בלעג לטענת האתר, לפיה מפעיליו אינם מקבלים סיוע ממדינות זרות, וטען, כי מתנגדי משטר בכירים העומדים מאחורי פעילות אמצעי התקשורת הרפורמיסטיים הפועלים באירופה, זוכים לסיוע כספי על סך מיליוני דולרים מגורמים אמריקאים ומערביים (כיהאן, 23 אוקטובר).

בקרוב: אופניים מיוחדים לנשים

ראש המטה לניהול תחבורה ודלק, מחמד רויאניאן (Mohammad Rouyanian), עדכן השבוע, כי בימים אלה נמצאים בשלבי תכנון אופניים מיוחדים, שיאפשרו לנשים לרכוב עליהם ללא חשש לפגיעה בקוד הלבוש האסלאמי. בראיון לסוכנות הידיעות איסנא אמר רויאניאן, כי האופניים החדשים מתוכננים באופן שיאפשר לנשים לרכוב עליהם תוך הקפדה על כללי המוסר האסלאמי.

האופניים החדשים נועדו לאפשר גם לנשים לרכוב על אופניים כחלק ממדיניות המעודדת שימוש באמצעי תחבורה זה בערים הגדולות. בשנים האחרונות פעלו רשויות טהראן להרחבת השימוש באופניים וסללו שבילי אופניים מיוחדים בחלק מאזורי העיר במסגרת המאמצים להתמודד עם בעיות מצוקת התחבורה וזיהום האוויר הניצבות בפני העיר. סגן ראש העיר לתחבורה הגדיר לאחרונה את השנה הנוכחית כ"שנת הרחבת רכיבת האופניים" ועדכן, כי העירייה מתכוונת להשלים עד סוף השנה סלילת למעלה מ-300 ק"מ של שבילי אופניים והצבת 1,000 מתקני אופניים ברחבי העיר (איסנ"א, 24 אוקטובר).

רכיבת אופניים לנשים מעוררת מזה שנים ויכוח ציבורי נוקב באיראן. בשנות התשעים עודדה פאיזה האשמי (Faizeh Hashemi), בתו של הנשיא לשעבר ויו"ר המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, נשים לעסוק ברכיבת אופניים כאשר עמדה בראש הוועד

האולימפי לנשים. עמדותיה עוררו התנגדות חריפה בקרב אנשי דת שמרנים, שנמשכה גם בשנים האחרונות.

בשנה שעברה מתח דרשן תפילות יום השישי בעיר משהד, סיד אחמד עלם אל-הדא (Seyed Ahmad 'Alam al-Hoda), ביקורת חריפה כנגד השתתפות נשים בתחרויות רכיבת אופניים. הוא הצהיר, כי ההלכה האסלאמית אוסרת בתוקף על השתתפות נשים בענף ספורט זה וכי שידור תחרויות רכיבת אופניים בהשתתפות נשים בטלוויזיה פוגעת בערכי החברה האסלאמית.

בשנת 2007 דיווחה התקשורת האיראנית לראשונה על פיתוחם של אופניים אסלאמיים מיוחדים לנשים, שתוכננו באופן המאפשר לרוכבות להסתיר את פלג גופן התחתון באמצעות תא מיוחד.

תמונות השבוע: ביקור הנשיא אחמדינז'אד במחוז דרום-ח'וראסאן

